

*Гурін К.В.
(Полтава)*

ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ І ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ПОЛІПШЕННЯ БЕЗПЕКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

В останні роки в нашій державі вдосконалюється законодавча база охорони праці, що визначає права і обов'язки як роботодавця, так і працівників. Пріоритетним залишається збереження життя і здоров'я учасників трудової діяльності. Саме тому керівник закладу повинен розуміти, що, забезпечуючи налагоджену роботу з охорони праці в системі освіти, він забезпечує здорові і безпечні умови роботи, попередження травматизму, безпечну експлуатацію будівель, обладнання і технічних засобів навчання, створює оптимальний режим роботи і навчання.

Проблеми поліпшення умов праці і навчання учасників навчально-виховного процесу, попередження їх травматизму, є одним з найактуальніших питань сьогодення. Згідно «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти» проводиться належна робота щодо попередження нещасних випадків, створення безпечних умов навчання та праці учнів та педагогічного колективу.

Питання охорони праці під час навчально-виховного процесу вирішується на основі законодавчих, нормативно-правових актів про охорону праці, а також галузевих, територіальних цільових програм покращення стану й умов охорони праці, що дає змогу створити базу для подальшого розвитку системи управління цією важливою сферою.

Поняття «охорона праці» близьке до поняття «гарантування безпеки життєдіяльності». Головною метою цієї служби в закладах освіти, є збереження життя та зміцнення здоров'я учнів, працівників у процесі навчальної діяльності, виховання й організованого відпочинку.

Охорона праці – це система законодавчих актів і соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, які гарантують збереження здоров'я і працездатності людини. Забезпечення здорових, безпечних умов навчально-виховного процесу, запобігання травматизму його учасників покладається на власника або уповноважений ним орган.

Система управління охороною праці створюється суб'єктом господарювання і має передбачати підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності найманих працівників у процесі їх трудової діяльності. Ця система є складовою частиною загальної системи управління закладом.

Для організації контролю за виконанням трудової дисципліни ведуться журнали інструкцій з техніки безпеки, поточного адміністративного контролю. Видаються накази:

- «Про стан утримання території школи»;
- «Про створення комісії за наглядом по експлуатації будівель та споруд»;
- «Про заборону навчання з вогневої підготовки в непристосованих приміщеннях»;
- «Про проведення місячника охорони праці, безпеки життєдіяльності в школі»;
- «Про проведення тижня з безпеки життєдіяльності»;
- «Про посилення роботи щодо забезпечення безпеки життєдіяльності дітей та працівників школи у літній період»;
- «Про організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності»;
- «Про заходи щодо вдосконалення роботи з фізичного виховання та збереження здоров'я учнів в школі»;
- «Про проведення місячника безпеки на воді та льоду»;
- «Про посилення профілактичної роботи щодо запобігання травматизму взимку»;
- «Про затвердження комплексного плану поліпшення стану безпеки та профілактики травматизму» та інші.

Головна мета безпеки життєдіяльності – збереження життя і створення умов для існування людини. Історія розвитку суспільства показала, що зневага безпекою життєдіяльності може призвести до серйозних негативних наслідків і навіть трагедій. Об'єкт безпеки життєдіяльності – життєвий процес людини у всій його різноманітності. Немає такої сфери життя людей, що не була б пов'язана з питаннями безпеки життєдіяльності.

Підготовка учнів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань з основних предметів (значною мірою природничих) та їх практичного застосування. Викладання основ безпечної життєдіяльності в комплексі з вивченням у школі програм із фізики, хімії, біології, географії тощо дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть ідентифікувати небезпеку, що наближається або виникла, проаналізувати її рівень, приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив, керуючись розумінням явищ, які лежать в основі будь-якої надзвичайної ситуації. Фахівці з безпеки життєдіяльності сьогодні нараховують більше ста основних небезпечних чинників, в основі яких природні явища та процеси. Всі вони вивчаються в школі, що створює широке поле для використання міжпредметних зв'язків, без яких неможливо сформувати у молоді свідоме ставлення до небезпеки. Згідно з державною концепцією освіти з напрямку «Безпека життєдіяльності і діяльності людини», освіта та виховання основ БЖД

сьогодні спрямовані на одержання фундаментальних знань, умінь і навичок, формування поглядів, цінностей та поведінки з метою запобігання ризику для життя і здоров'я людей. Україна твердо заявила про підтримку Конвенції ООН щодо програми дій на XXI століття, де пріоритет надається розвитку безпеки кожної людини. Якісне удосконалення в Україні напрямку з вивчення основ безпечної життєдіяльності є не тільки актуальним, а й, виходячи з аналізу ситуації з надзвичайними ситуаціями в державі, першочерговим завданням для країни-учасниці світового та континентального співтовариства.

Викладачами основ здоров'я та основ безпеки життєдіяльності під час проведення уроків:

1. Використовується велика кількість додаткової літератури (термінологічні словники, енциклопедії), відеофільми.

2. Учні виконують малюнки, плакати, складають кросворди, вирішують ситуативні завдання;

3. Велику увагу приділяється інтегрованим урокам, навчальним іграм – КВК, «рятувальники та потерпілі» тощо;

4. Готуючи дітей до літнього відпочинку, закріплюються знання про правила поведінки на водоймах, у громадських місцях, у лісі, в побуті.

5. Практикується обговорення різних відомих учням випадків з життя, дій, які повинні використовуватись для запобігання нещастю.

Велику увагу при викладанні курсу вчителі приділяють протипожежній безпеці: в початковій школі – як поводитися з вогнем, в середній – як запобігати пожежам в побуті, в старшій школі – як поводити себе у надзвичайних ситуаціях на виробництві.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується швидкими інформаційними змінами в усіх галузях діяльності людини. Комп'ютерні технології вплітаються в тканину повсякденного життя, примушуючи людину не тільки визнати їх необхідність, але й ефективно використовувати їх як у професійній діяльності, так і в побуті. Усвідомлюючи необхідність реформування освіти на шляху впровадження комп'ютерно-орієнтованих технологій було видано Закон «Про національну програму інформатизації». Інформатизація освіти в Україні має бути спрямована на удосконалення форм і змісту навчального процесу з застосуванням інформаційних технологій.

Викладачів школах навчальних предметів основ здоров'я та основ безпеки життєдіяльності в своїй роботі широко використовують можливості школи з поглибленим вивченням інформаційних технологій, насамперед це:

- підготовка учнями власних комп'ютерних проектів з основ безпеки;

- демонстрація відеоматеріалів із мережі Інтернет на мультимедійній дошці;

- використання електронного засобу навчання «Основи безпеки життєдіяльності, 10–11 класи», який містить наступні теми: з розділу «Надзвичайні ситуації природного походження» («Інфекційні захворювання», «Людина та натовп», «Правила поведінки у натовпі», «Пожежі у громадських місцях», «Шкідливі звички. Паління», «Алкоголь та алкоголізм», «Наркотики та наркоманія», «Моделювання поведінки у надзвичайних ситуаціях»); з розділу «Надзвичайні ситуації, що загрожують добробуту людини і суспільства» – «Надзвичайні ситуації техногенного походження» («Радіація та життя», «Одиниці радіоактивності. Вплив радіації на здоров'я людини», «Вплив шкідливих факторів на людину і навколишнє середовище», «Основні принципи захисту від радіації», «Техногенні радіаційні аварії. Чорнобильська катастрофа та її наслідки»), з розділу «Громадянська безпека» – «Надзвичайні ситуації, що загрожують безпеці громадянина» («Види надзвичайних ситуацій соціального характеру», «Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру», «Відповідальність за організацію масових заворушень, бандитизм, вимагання та інші протиправні дії», «Сучасні інформаційні системи та інформаційна безпека»).

Викладачі широко використовують такі джерела інформації, як журнали «Надзвичайна ситуація», російська «Гражданская защита», «Охрана труда», газета «Рятувальник».

Досвід застосування телекомунікацій в різноманітних сферах діяльності людини показує, що цей вид комп'ютерно-орієнтованих технологій дозволяє організувати різні види спільної діяльності учнів, вчителів, наукових працівників; стерти межі між окремими соціумами; вільно обмінюватися думками, ідеями, інформацією між учасниками спільного проекту.

Слід відзначити, що такий вид інформаційних технологій дозволяє створити атмосферу науково-дослідницької лабораторії на уроці та в позаурочний час, застосовуючи при цьому великий спектр засобів і форм самостійної, практичної і творчої діяльності.

Використання комп'ютерно-орієнтованих технологій надає змогу формувати у школярів комунікаційні навички, культуру спілкування, навички дослідницької діяльності, вміння моделювати роботу наукової лабораторії, а також різноманітні супутні навички, в тому числі і навички користування комп'ютерною технікою. Велику роль також приділяється позакласній роботі з профілактики дитячого травматизму, правил поведінки тощо.

Таким чином, впровадження організаційних і технічних заходів із поліпшення безпеки навчально-виховного процесу, сприяє запобіганню нещасних випадків та поглиблення знань з охорони праці.

Використані джерела

1. *Закон України "Про охорону праці"*.

2. *Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затверджених головою Держгірпромнагляду С. Сторчаком 07.02.2008 року.*
3. *Лесковець С.О. Правове регулювання праці вчителя : Довідково-методичне видання / С.О. Лесковець. – Харків: Торсінг плюс, 2006.*
4. *Організація роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти (законодавчо-нормативні акти з охорони праці / Укладач Юхименко А.П. – Кам'янець-Подільський, 2004.*
5. *Падалка О.С., Пастухов В.П., Слісаренко А.Г. Управління трудовим процесом в школі: правове регулювання / О.С. Падалка, В.П. Пастухов, А.Г. Слісаренко. –К.: Українська енциклопедія, 1993.*
6. *Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності : На допомогу керівникам навчальних закладів / Л.С. Сачков. – К: Фенікс, 2000.*
7. *Дзеркалов Д. Комплексне нормативне забезпечення охорони праці / Д. Дзеркалов // Охорона праці. –2008. –№5.–С.32–33.*

*Тищенко М.С.
(Полтава)*

ЗАХОДИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Україна, як правова та демократична держава дотримується основних завдань та обов'язків, які на неї покладаються. Одним із найважливіших обов'язків держави є забезпечення прав громадян на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха. Держава створює систему цивільної охорони, що має на меті захист населення від небезпечних природних та техногенних явищ. Кожна людина у випадках аварій, катастроф, стихійних лих повинна мати можливість захистити себе, свою родину та надати допомогу постраждалим.

Науково-технічний прогрес значно збільшив можливості виробництва, але разом з цим значно зросла техногенна та екологічна небезпека для людини та навколишнього середовища. Саме тому людство дедалі більше відчуває на собі проблеми, які виникають під час проживання у високоіндустріальному суспільстві. Практично щодня в різних куточках нашої планети виникають так звані «надзвичайні ситуації»: катастрофи, стихійні лиха, аварії, військові конфлікти чи акти тероризму. Кількість надзвичайних ситуацій зростає лавиноподібно, тільки за останні 20 років кількість небезпечних явищ зросла в 2 рази. Відповідним наслідком цих явищ є зростання кількості жертв і матеріальних збитків. Саме тому важливим чинником є цивільний захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Вище зазначена проблематика досліджувалася вченими різних галузевих наук протягом багатьох років. Серед них, варто зазначити таких науковців, як С.О. Кузніченко, А.С. Філіпенко, Л.А. Жукова, А.В. Матвеев,